

Metju Gudman

OSAMDESET
DANA

Prevela
Milica Cvetković

■ Laguna ■

Naslov originala

Matthew Goodman

EIGHTY DAYS

Copyright © 2013 by Matthew Goodman

This translation published by arrangement with
Ballantine Books, an imprint of The Random House
Publishing Group, a division of Random House, Inc.

Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Posvećeno Vivijen,
koja je uzduž i popreko
proputovala Bruklin*

„Moram reći, gospodine Ralfe, da ste na šaljiv način utvrdili da se svet smanjio. Pošto se sada može obići za tri meseca...“

„Za osamdeset dana samo“, reče Fileas Fog.

ŽIL VERN, *Put oko sveta za osamdeset dana**

---

* U knjizi korišćen prevod s francuskog dr Radovana Zavišića u: Žil Vern, *Put oko sveta za 80 dana*, Branko Đonović, Beograd 1963. (Prim. prev.)

Sadržaj

PROLOG	11
PRVO POGLAVLJE	Slobodna američka devojka 23
DRUGO POGLAVLJE	Novinarski bogovi Gotama 39
TREĆE POGLAVLJE	Tajni kredenac 64
ČETVRTO POGLAVLJE	„Za koliko može žena da obiđe svet?“ 83
PETO POGLAVLJE	„Mislim da ću potući rekord Fileasa Foga“ 95
ŠESTO POGLAVLJE	Život prema železničkom rasporedu 121
SEDMO POGLAVLJE	Mapa sveta 148
OSMO POGLAVLJE	„Et ego in Arcadia“ 174
DEVETO POGLAVLJE	Bakšiš 198
DESETO POGLAVLJE	Engleski trgovački grad u Kini 223
JEDANAESTO POGLAVLJE	„Nagradna igra traje sve u šesnaest“ 240
DVANAESTO POGLAVLJE	Druga žena će pobediti 258
TRINAESTO POGLAVLJE	Hram mrtvih 280
ČETRINAESTO POGLAVLJE	Tajanstveni putnički agent 303
PETNAESTO POGLAVLJE	Specijalan voz 335
ŠESNAESTO POGLAVLJE	„Od Džersija do Džersija, znači oko sveta“ 364
SEDAMNAESTO POGLAVLJE	Pobeđen Hronos 383
EPILOG	415
IZJAVE ZAHVALNOSTI	441
O AUTORU	445

Prolog

14. NOVEMBAR 1889.

Hoboken, Nju Džersi

BILA JE TO MLADA ŽENA U KARIRANOM KAPUTU I S KAPOM, NI VISOKA NI NISKA, NI TAMNOPUTA NI BLEDA, NE TOLIKO LEPA DA SE ZA NJOM OKREĆU: žena koja, ako je potrebno, može da se izgubi u gomili. Čak i u one prohladne jutarnje sate pristanište za feribote od Njujorka do Hobokena bilo je krcato putnicima. Reka Hadson – Severna reka, kako su je tad zvali, što je zaostavština holandske ere – bila je ispunjena saobraćajem kao neka gradska avenija, pa je feribot obazrivo brodio kroz gužvu na vodi, među kanalskim brodićima jarkih boja, običnim šlepovima, parnim dereglijama ravnih korita punim pensilvanijskog uglja, škunama s tri jarbola potpalublja nakrcanog duvanom, indigom, bananama i pamukom, kožama iz Argentine i čajem iz Japana, svim onim, reklo bi se, što svet može da ponudi. Mlada žena je s mukom obuzdavala nervozu dok ju je feribot nosio sve bliže stovarištima i magacinima Hobokena, gde je parobrod *Avgusta Viktorija* na hamburško-američkoj liniji već ležao na vezu u

---

pristaništu. U daljini su se zgusnuti kameni tornjevi Njujorka dizali kao litice iz vode.

Veći deo jeseni 1889. Njujork je trpeo gotovo neprestanu kišu, beskrajne dane niskog neba i slabog sivog svetla. Ljudi su govorili da takvo vreme podstiče samo tugu i reumatizam; u jednim novinama nedavno je pisalo kako će grad, nastavi li kiša da pada, morati da uspostavi parne brodove po Brodveju. Ovo jutro pak osvanulo je hladno ali vedro, što je svakako povoljan znak za svakog ko se sprema na more. Prelazak preko okeana uvek je uzbudljiv poduhvat, ali po lošem vremenu on podrazumeva nemirnu plovidbu, s kojom ide i uznemirujuća svest o opasnosti. Sante leda se odlamaju s Grenlanda i nemo plutaju po severnom Atlantiku, kao ogromna plovila bez signalnih svetala i sirena, što nikad ne skreću da izbegnu sudar; uragani se pojavljuju niotkuda; požari mogu da buknu iz stotinu razloga. Neki brodovi su prosto nestajali u magli, kao Marlijev duh,* pa za njih niko više nikad nije čuo. *Avgusta Viktorija* je, doduše u štampi, hvaljena kao „praktično nepotopiva“ – što je brižljivo odmerena hvala, koja bi mogla i da uplaši iako je smišljena da umiri. Samo šest meseci ranije *Avgusta Viktorija*, parobrod naj-savremenije izrade, s dva propelera, oborila je rekord za najbržu prvu plovidbu jer je Atlantik prešla od Sautempton do Njujorka za samo sedam dana, dvanaest sati i trideset minuta. U Njujorku ju je dočekala masa od preko trideset hiljada ljudi („uglavnom Nemaca“, kako se potrudio da zabeleži *Njujork tajms*), koji su se razmyleli po brodu da bi što bolje videli tu ploveću palatu, njene lustere i svilene tapiserije, koncertni klavir u muzičkom salonu, damske prostorije u boji lavande, muške sobe za pušenje presvučene zelenom kožom. Transatlantska putovanja su uveliko napredovala od sredine veka kad je Čarls Dikens putovao u Ameriku, pa sagledao uske dimenzije broda i žalosnu opremu

---

* Džejkob Marli, lik iz Dikensove knjige *Božićna priča*. (Prim. prev.)

---

u glavnom salonu, te ga uporedio sa džinovskim pogrebnim kolima s prozorima.

Neposredno pred polazak prekookeanskog broda, na doku uvek vlada karnevalska atmosfera. Većina muškaraca je u tamnim kaputima i nosi svilene šešire; žene su u odeći koju komplikuju turniri i nabori. Po rubu gomile ulični prodavci nude putnicima robu koju su ovi možda zaboravili da spakuju; oznojeni, goloruki utovarivači izvode koreografiju dizanja i tovarjenja oko konopaca i burića koji zakrčuju dok. U opšti žamor razgovora meša se tandrkanje kola po kaldrmi, zvuk sličan grmljavini, koji kao da dolazi odasvud i niotkud. Usred te vreve stajala je mlada žena u kariranom kaputu. Rođena je kao Elizabet Džejn Kokran – još u ranoj mladosti dodala je *e* na prezime, nemo slovo koje, mora da je osećala, donosi zadovoljstvo prefinjenosti – mada u porodici i među najranijim prijateljima nije bila poznata ni kao Elizabet ni kao Džejn, već kao „Pink“. Za mnoge čitaoce njujorških novina, a uskoro i za veliki deo sveta, ona se zvala Neli Blaj.

Već dve godine Neli Blaj je radila kao izveštač njujorškog *Vorlda*, koji je pod vođstvom izdavača Džozefa Pulicera postao najveći i najuticajni dnevni list tog vremena. Pre nje nijedna novinarka nije bila tako smela, tako voljna da rizikuje ličnu bezbednost u potrazi za pričom. U svojoj prvoj reportaži u *Vorldu* Blajova se (koristeći se imenom „Neli Braun“, pseudonimom kojim je krila prvi pseudonim) pretvarala da je luda kako bi mogla iz prve ruke da izvesti o lošem odnosu prema pacijentkinjama duševne bolnice na Blekvels Ajlendu. Uz mnoge mlade žene, radila je za sitninu u fabrici kartonske ambalaže, podnela je molbu za posao sluškinje i lečila se u medicinskom dispanzeru za siromašne, gde su joj umalo izvadili krajnike. Gotovo svake sedmice drugi podlistak nedeljnog *Vorlda* objavljivao je čitaocima neku novu pustolovinu. Blajova je trenirala s bokserskim šampionom Džonom L. Salivanom; nastupila je, veselo

mada ne i uspešno, kao horistkinja na Muzičkoj akademiji (zaboravila je kad treba da izađe, pa se našla sasvim sama na bini). Posetila je gluvu, nemu i slepu izuzetnu devetogodišnjakinju iz Bostona po imenu Helen Keler. Jednom je čak kupila bebu ne bi li razotkrila kako funkcioniše njujorška trgovina belim robljem. Članci su joj naizmenično bili veseli, pogrdni, ljutiti, neki su nosili pouku, a neki bili namenjeni pukoj zabavi, no svi su bili prožeti njenom nepogrešivom strašću za dobrom pričom i izuzetnom sposobnošću da zaokupi čitalačku maštu, čistom snagom njene ličnosti kojom je zahtevala da se obrati pažnja na nedaće nesrećnih i, nimalo slučajno, na nju samu.

Tog jutra, četrnaestog novembra 1889, upustila se u najsenzacionalniju pustolovinu do tada: pokušaj da postavi rekord najbržeg putovanja oko sveta. Šesnaest godina pre toga, u svom popularnom romanu, Žil Vern je zamislio kako to putovanje može da se obavi za osamdeset dana; Neli Blaj se nadala da će obići svet za sedamdeset pet dana.

Iako je tu zamisao sama predočila godinu dana ranije, urednici *Vorlda*, u početku protivni ideji da mlada žena putuje bez pratnje, tek su tad pristali na to. Prethodna tri dana prošla su joj u vihoru dešavanja, u iscertavanju maršrute, obilaženju i kupovini karata po agencijama, prikupljanju garderobe, pisanju oprostajnih pisama prijateljima, pakovanju, raspakivanju i prepakivanju. Blajova je rešila da nosi jedan jedini komad prtljaga, kožnu ručnu torbu u koju će spakovati odeću, pribor za pisanje, toaletne potrepštine, sve što joj može biti potrebno za put; time što će moći sama da nosi torbu, izbeći će moguća kašnjenja zbog ometanja ili nesposobnosti nosača i carinskih službenika. Za putnu odeću odabrala je uzak dvodelni komplet od tamnoplavog štofa prošaranog kamilharom. Odgore je izabrala dugačak kaput od crno-belo kariranog škotskog štofa, s dva reda dugmeta, koji ju je pokrивao od grla do gležnjeva, a umesto šešira i vela, kako je nosila većina pomodnih preookeanskih

---

putnica, poneće zgodnu vunenu kapu s naušnicima – sa štiticima napred i nazad, u engleskom stilu, kakvu će kasnije u filmovima imati Šerlok Holms – koju je u poslednje tri godine nosila u mnogim pustolovinama. Plava haljina, karirani kaput, kapa sa štiticima: ništa od toga nije bilo naročito upadljivo, ali uskoro će postati najčuvenija odeća na svetu.

TOG JUTRA, ČETRNAESTOG NOVEMBRA, Neli Blaj se probudila rano – oduvek je mrzela da ustaje ujutro – okrenula se nekoliko puta, zadremala, pa se trгла i uplašeno upitala da nije propustila brod. Hitro se okupala i obukla. (Nije bilo potrebe da troši vreme na šminkanje jer su se samo žene sumnjivog morala ili one nedodirljivog društvenog statusa usuđivale da mažu lice.) Pokušala je da proguta nešto za doručak, ali kako je bilo rano, a ona uzrujana, nije joj bilo do jela. Najteže od svega palo joj je opraštanje od majke. „Ne brini“, rekla joj je, „zamisli da sam na odmoru i da uživam kao nikad u životu.“ Zatim je dohvatila kaput i torbu, pa jurnula niz stepenice dok nije duboko zažalila zbog puta na koji se sprema.

Stan im je bio u Zapadnoj trideset petoj ulici, kod Brodveja; u Devetoj aveniji Blajova je platila pet centi i ukrcala se na tramvaj u centru. Bio je prljav i zagušljiv, poda zasutog slamom, koja je smrdela od nedavnih kiša. Ulica je bila zakrčena konjskim zapregama; nad njima je zaškripao voz na izdignutim šinama. Ona se stalno opominjala kako je posredi samo sedamdeset pet dana, a onda se vraća kući. Sišla je na uglu Ulice Kristofer i Avenije Grinič, na obodu pomorske oblasti, gde su niske, raštrkane zgrade nicale kao pečurke uz vodu: skladišta konopaca i jedara, prodavnice tričarija s tajanstvenim neobičnim predmetima donetim sa svih strana sveta, sumorni pansioni i mornarske taverne prostog izgleda. U depou u Ulici Kristofer ukrcala se na feribot – bila joj je potrebna samo karta u jednom smeru od

---

tri centa – koji ju je prevezao Hadsonom do doka u podnožju Treće ulice u Hobokenu u Nju Džersiju. Tamo su je dočekala dva agenta *Hamburško-američke poštanske kompanije*, koji su shvatili koliko je za kompaniju značajno da Neli Blaj prevezu na vreme. Njih dvojica su otpratili svoju putnicu na *Avgustu Viktoriju* i predstavili je kapetanu broda Adolfu Albersu, koga su upoznali s naročitom svrhom njenog putovanja. Albers, izuzetno omiljen zapovednik, imao je gustu bradu i srdačno ponašanje, koje odmah uliva poverenje. Uverio je Blajovu kako će učiniti sve što mu je u moći da prva etapa njenog složenog puta potpuno uspe. Ubeđen je, rekao je, kako će je iskrcati u Sautemptonu sledećeg četvrtka uveče; tad može da se naspava u jednom od gradskih hotela i na vreme se ukrca u neki od vozova koji svakog jutra iz Sautemptona kreću za London.

„Neću spavati dok ne stignem u London“, odgovorila mu je Blajova, „i dok se ne smestim u voz koji sa stanice *Viktorija* polazi u petak uveče.“

Govorila je raspevano kako se govori u brdskim varošima zapadne Pensilvanije, s neobičnim izvijanjem krajeva rečenica, što je zaveštanje elizabetanskog dijalekta kojim se još govorilo u brdima kad je bila devojčica. Imala je prodorne sive oči, mada su ponekad izgledale zeleno ili plavozeleno, pa i zlatastosmeđe. Nos joj je bio širok u korenu s fino izvijenim vrhom – u legitimacijama se obično za takav nos kaže *retroussé** – a to je jedina crta lica zbog koje se nije osećala najprijetnije. Imala je smeđu kosu i šiške na čelu. Većina poznanika smatrala ju je lepom, a ta tema će narednih meseci biti žestoko razmatrana u štampi.

Ubrzo su se na brod popeli i neki prijatelji i kolege da joj požele srećan put. Pozorišni poslanik Henri K. Džaret doneo joj je buket cveća i roman; čitanje je, preporučio joj je, najbolje sredstvo protiv morske bolesti i nostalgije. Došao je i Džulijus

---

* Franc.: prćast. (Prim. prev.)

Čejmbers, *Vorlдов* izvršni urednik, a sa sobom je poveo merača vremena iz njujorškog sportskog kluba. Kao vodeći amaterski sportski klub u gradu, *Njujorški atletski* je obezbeđivao merače vremena u biciklističkim i plivačkim trkama i drugim događajima na stazama i poljanama; ovo je prvi zabeležen događaj da klupski merač vremena prati trku oko sveta.

Neli Blaj je gradila karijeru vodeći računa da u svim teškim situacijama ostane pribrana, pa je i sad uspela da ne oda nervozu koju je osećala; u izdanju *Vorlда* od sledećeg dana objavljeno je kako nije pokazala „ni trunku straha ni strepnje, a ni školarac upravo pušten iz škole nije tako radostan i bezbrižan“. Dok su čekali polazak, Blajova je upitala jednog od kolega iz *Vorlда*: „Šta misliš o mojoj haljini?“ Ton joj je bio veseo, ali kad joj ovaj nije odmah odgovorio, rekla mu je da daje peni da sazna njegove misli.

Reporter je odmerio tamnoplavu haljinu s opšivkom od kamilhara pod kariranim kaputom, pa naglas primetio kako ona namerava da plovi pored Egipta i da bi neki od Josifovih potomaka mogao zameniti njenu odeću za njegovu „šarenu haljinu“, te – no prekinula ga je pre nego što je dovršio misao. „O, ti bedni stvore“, prezrivo mu se obratila i teatralno zabacila glavu. „Povlačim ponudu da dam peni za ovakvo mišljenje.“

Iako se u *Vorldovom* članku to ne primećuje, njeno nestrpljenje je svakako ukazivalo na složenu mešavinu osećanja koja su je ophrvala: snažnu želju da konačno krene, žaljenje što ostavlja prijatelje i porodicu, uzbuđenje i strah zbog svega neobičnog na šta će naići – neobične zemlje, neobičnu hranu, neobične jezike (a Neli Blaj je nameravala da prođe svetom govoreći isključivo engleski). Dan je osvanuo vedar i lep, ali ona nije mogla da se otrgne od pitanja kakvi će biti ona preostala sedamdeset četiri dana i četrdeset pet hiljada kilometara što su ležali pred njom. Ako sve dobro prođe, Božić će provesti u Hongkongu, a Novu godinu negde usred Tihog okeana.

Na naslovnoj strani *Vorlda* tog jutra nad pet stubaca članka širila se geografska karta s potpisom: „Linije putovanja koje će pratiti *Vorldov* leteći predstavnik“. Linija je počinjala od Njujorka, pružala se preko Atlantskog okeana do Engleske, spuštala kroz Evropu do Sredozemnog mora, pa dalje na jug kroz Suecki kanal do Arabijskog mora, duž severoistočne obale Afrike, zatim skretala na istok, pored Cejlona, do Hongkonga i Japana, prelazila Tihi okean do San Franciska i nastavljala severnim delom Sjedinjenih Država sve do Njujorka.

Sve je to izgledalo lepo smišljeno, ali ta maršruta, znala je, nije ni izbliza tako čvrsta kao što je ta crna linija ukazivala. Na primer, nije bilo jasno ide li poštanski voz iz Londona do Brindizija u Italiji zapravo svakog petka uveče (zbog toga je onako odgovorila kapetanu Albersu). Neredovan železnički raspored značio bi da će propustiti parobrod koji isplovjava iz Brindizija, a odatle će se nizati kašnjenja i neizbežno dovesti do propasti njenog putovanja. Znala je da kreće u najgore vreme godine, kad su oluje na Atlantiku najžešće, a sneg često obustavlja železnicu na američkom Zapadu. Osim toga, ona ne samo da će juriti kroz prostor već u izvesnom smislu i kroz vreme: za tih sedamdeset pet dana putovanja iskusiće prilike i neprilike sva četiri godišnja doba. Sve putničke priče imaju zajedničku crtu kako temperaturne krajnosti predstavljaju savršeno plodno tlo za bolesti. Na sve strane vreba groznica; u Evropi ima gripa, u Aziji malarije. Oluje, brodolom, bolest, mehanički kvarovi, pa čak i usporen korak nekog konduktera ili brodskog kapetana nesklonog saradnji: sve to i pojedinačno može se pokazati kao presudno za njene planove.

Nije mogla ni da pomisli da se kući vrati poražena; kasnije će najozbiljnije reći glavnom inženjeru na jednom brodu kako bi pre umrla nego zakasnila u Njujork. Nije izgradila karijeru od pensilvanijskih ugljokopa do naslovne strane najvećih njujorških novina tako što je gubila. Međutim, Neli Blaj nije znala (a

---

uistinu neće saznati još mnogo nedelja) da trku i te kako može izgubiti, i to ne zbog kalendara ili Vernovog izmišljenog putnika Fileasa Foga, već zbog stvarnog takmaca. Jer, ispostaviće se, nije samo jedna mlada žena tog dana krenula iz Njujorka u trku oko sveta – bilo ih je dve.

UJUTRO ČETRNAESTOG NOVEEMBRA, dok je Neli Blaj išla ka hobokenskim dokovima, čovek po imenu Džon Brizben Voker vozio se feribotom u suprotnom smeru, iz Džersi Sitija ka Ulici Kortlend u donjem Menhetnu. Voker je bio bogati izdavač ozbiljnog mesečnog časopisa *Kosmopoliten* (kasnijih godina kupiće ga suparnik Džozefa Pulicera Vilijam Rendolf Herst i postepeno mu dati sasvim drugačiji karakter). Dok se vozio rekom, čitao je članak na naslovnoj strani *Vorlda* iz kojeg je saznao plan Neli Blaj da putuje oko sveta. Istog časa je spoznao vrednost ovakve nakane, ali je bio svestan i toga da bi putnik oko sveta bolje prošao putujući na zapad nego na istok kako je nameravala Blajova. Zamisao mu se sama nametnula: *Kosmopoliten* će sponzorirati svog takmičara u trci oko sveta, samo u obrnutom smeru. Naravno, *Kosmopolitenov* svetski putnik moraće da bude, kao i Blajova, mlada žena – u tome je bilo neke prijatne simetrije, a ionako muškarac koji se trka sa ženom ne bi zadobio ničije simpatije – žena koja će, žele li da se u Njujork vrati pre Neli Blaj, morati odmah da krene. Pošto je u kancelariji kratko razgovarao sa svojim poslovnim upravnikom, Dž. B. Voker ga je poslao u putničku agenciju da pripremi maršrutu, a u pola jedanaest je uputio poruku u stan Elizabet Bizlend, samo nekoliko blokova od Mari Hila. Naznačio je kako je stvar hitna; treba odmah da dođe u kancelariju.

Elizabet Bizlend je bila dvadesetosmogodišnjakinja koja je, nakon skoro decenije slobodnog novinarstva, nedavno dobila posao književnog urednika u *Kosmopolitenu*, za koji je pisala

---

mesečni pregled novoobjavljenih knjiga pod nazivom „U biblioteci“. Rođena u plantažerskoj porodici iz Luizijane, upropašćenij za vreme i posle Građanskog rata, s dvadeset godina ona se seli u Nju Orleans, a zatim, nekoliko godina kasnije, u Njujork, gde je pisala za nekoliko časopisa i gde se o njoj uvek govorilo kao o najlepšoj ženi velegradskog novinarstva. Bizlendova je bila visoka, elegantnog, gotovo carskog držanja, čime je dodatno naglašavala svoju visinu. Imala je krupne tamne oči i blistavu svetlu put, a govorila je dubokim, nežnim glasom. Uživala je da pruža gostoprimstvo i vodi pametne razgovore na redovno održanim književnim salonima u stančiću koji je delila sa sestrom na Četvrtoj aveniji. Tu su se okupljali njujorški stvaraoци, pisci, slikari i glumci da prodiskutuju o tekućim umetničkim temama. Naročita mešavina lepote, ljupkosti i obrazovanja Elizabet Bizlend izgleda da je jednostavno bila očaravajuća. Njen poštovalac pisac Lafkadio Hern, s kojim se sprijateljila u Nju Orleansu, nazvao ju je „svojevrskom boginjom“, a razgovor s njom uporedio sa hašišem, jer ga je još satima ostavljao dezorijentisanog. Jedan drugi je, pričajući o razgovorima s njom, rekao da se oseća kao da se igra s „prelepim opasnim leopardom“, kog je obožavao zato što ga ne grize.

Bizlendova je i sama bila svesna toga da je ženska lepota korisna, ali i da je prolazna („U Americi“, jednom je napisala, „žene gube moć posle perioda seksualne privlačnosti“), a dičila se činjenicom da je u Njujork stigla sa samo pedeset dolara u džepu i da su hiljade dolara na njenom bankovnom računu pristigle isključivo zahvaljujući njenom peru. Sposobna da radi neprekidno i po osamnaest sati, pisala je prikaze knjiga, eseje, uvodne članke i poeziju u klasičnom maniru. Bila je nadasve poklonik uživanja u književnosti, što je prvo iskusila kao devojčica u prastarim tomovima Šekspira i Servantesa koje je našla u biblioteci porodične kuće na plantaži. (Dok je bučkala maslac, učila je francuski kako bi u originalu čitala Rusoove *Ispovesti*

– knjigu, kako se ispostavilo, koja joj se nimalo nije dopala.) Uopšte nije marila za slavu i smatrala ju je uistinu neukusnom. I tako, kad je nešto posle jedanaest stigla u kancelariju *Kosmopolitena* a Dž. B. Voker joj predložio da se trka sa Neli Blaj oko sveta, Elizabet Bizlend ga je prvo odbila. Sutradan joj dolaze gosti na čajanku, objasnila mu je, a osim toga, nema odeću za tako dug put; no kasnije je priznala kako je pravi razlog bio taj što je odmah uočila kakvu pažnju će takva trka izazvati, „a ja takvu pažnju najiskrenije osuđujem“. Međutim, Voker (koji je tad već više nego jednom stekao i izgubio bogatstvo) nije bio čovek koji će lako odustati, pa je na kraju ona popustila.

U šest sati iste večeri Elizabet Bizlend je bila na njujorškoj Centralnoj železničkoj stanici spremna da se uputi u Čikago. Kasnila je za Neli Blaj osam i po sati.

NA PRVI POGLED, OVE DVE ŽENE, Neli Blaj i Elizabet Bizlend, bile su različite koliko je to moguće: jedna severnjakinja, druga sa Juga; jedna ratoborni, tvrdokorni krstaš, druga ponosna na svoju otmenost; jedna je tragala za najsenzacionalnijim vestima, druga više volela romane i poeziju i prezirala novinsko pisanje uglavnom kao „mahnitu, iskrivljenu, kreštavu papazjaniju“, „karikaturu života“. Elizabet Bizlend je priređivala čajanke; Neli Blaj je bila čuvena po posetama *O'Rorkovom salunu* u Ulici Baueri. Ipak, i jedna i druga su bile izuzetno svesne nejednakosti položaja žena u Americi. Obe su odrasle bez mnogo novca i došle u Njujork da sebi nađu mesto u novinarstvu velegrada, pa s mukom postigle uspeh u onome što je i dalje bespogovorno bio muški svet. Više od svega, naravno, dve žene će zauvek povezivati jedinstveno iskustvo: u izvesnom smislu partnerstvo u velikom projektu koji će mesecima zaokupljati Sjedinjene Države i dobar deo sveta.

Blajova i Bizlendova su putovale oko sveta najmoćnijim i najsavremenijim oblicima prevoza koji su tad postojali, prekookeanskim parobrodima i parnim železnicama, slale su poruke nestrpljivim urednicima putem telegrafskih linija koje su – prema tadašnjem shvatanju – poništavale prostor i vreme. Preplovile su Britansku imperiju, od Engleske na zapadu do Hongkonga na istoku, na brodovima sa čajem, pamukom, opijumom i ostalom dragocenom robom koja je omogućavala da se održi privreda carstva. Putovale su svetom koji je bio određen običajima i izobličen klasom, u svakoj zemlji koju su obišle, pa čak i na brodovima i vozovima kojima su donde stigle.

Neli Blaj i Elizabet Bizlend nisu se samo trkale oko sveta; one su se trkale kroz samo srce viktorijskog doba.

AVGUSTA VIKTORIJA JE PO RASPOREDU polazila u pola deset ujutro. Pred sam polazak oglasila se duga sirena da upozori sve one koji ne plove kako je vreme da siđu na obalu. „Samo hrabro“, rekao je jedan prijatelj Neli Blaj i stegao joj ruku na oproštaju. Blajova se iz petnih žila trudila da se smeška ne bi li je se prijatelji sećali tako vesele. A u glavi joj se najednom zavrtilo i, kako će kasnije reći, srce samo što joj nije prepuklo. Prijatelji su joj polako otišli u redu s ostalim lepo odevenim ljudima koji su silazili niz most. Naslonjena na brodsku ogradu, videla je kilometrima u daljinu; tamo, prema horizontu, voda se neprimetno iz plave obojila u sivu. Svet kao da je izgubio zaobljenost, postao je prostranstvo bez kraja. Kucnuo je čas polaska. Neli Blaj i čovek iz njujorškog sportskog kluba svečano su uskladili satove.